3-ŞÖBA · BIOTEXNOLOGIYA VA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI

QORAQALPOĞISTON ÇORVAÇILIGIDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA BIOTEXNOLOGIK USULLARNI QÖLLAŞ

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, çorvaçilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali

L.M.Adirbekova magistrant

V.S.Toreniyazova Ilmiy rahbar

DOI
10.66073/ReFocus-Conf/1311133

NASHR SANASI
13.11.2026 · Nukus

SAHIFALAR
623–625

NASHR HAMKORI
Research Focus
ISSN 2181-3833

IQTIBOS UÇUN Adirbekova L.M., Toreniyazova V.S. Qoraqalpoğiston çorvaçiligida oziq-ovqat xavfsizligi va biotexnologik usullarni qöllaş // Veterinariya meditsinasi va çorvaçilikdagi dolzarb muammolar va ularning yeçimlari: xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik anjuman materiallari. – Nukus, 2026. – B. 623–625. – DOI: 10.66073/ReFocus-Conf/1311133

ANNOTATSIYA **siya.** Uşbu tezisda veterinariya meditsinasi va çorvaçilikda biotexnologiyaning ahamiyati hamda oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlaşda zamonaviy usullardan foydalaniş imkoniyatlari yoritilgan. Hayvonlarda yuqumli kasalliklarni erta aniqlaş, ozuqa sifatini yaxşilaş, probiotiklardan foydalaniş va antimikrob preparatlarga çidamlilikning oldini oliş masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Biotexnologik yondaşuvlarni tatbiq etiş hayvonlar salomatligini saqlaş va iste’molçilarni xavfsiz mahsulotlar bilan ta’minlaşda muhim ahamiyatga ega.

KIRIŞ

Bugungi kunda aholini sifatli va xavfsiz oziq-ovqat bilan ta’minlaş, çorvaçilik mahsuldorligini oşiriş va yuqumli kasalliklarning oldini oliş muhim vazifalardan biridir. Aholi sonining ortişi çorvaçilikda zamonaviy texnologiyalardan foydalanişni talab qilmoqda.

Biotexnologiya tirik organizmlar, hujayralar, fermentlar va biologik jarayonlardan foydalanib, işlab çiqariş samaradorligini oşiriş imkonini beradi. Veterinariya va çorvaçilikda u kasalliklarni aniqlaş, vaksinalar yaratiş, ozuqa sifatini yaxşilaş hamda hayvonlardan olinadigan mahsulotlar xavfsizligini nazorat qilişda qöllaniladi.

Oziq-ovqat xavfsizligi hayvonlarni parvarişlaş va oziqlantirişdan boşlab, mahsulotlarni qayta işlaş, saqlaş va iste’molçiga yetkazişgaça bölgan barça bosqiçlarni qamrab oladi. Şu sababli veterinariya, çorvaçilik, biotexnologiya va sanitariya nazorati örtasidagi hamkorlik muhimdir.

MAVZUNING DOLZARBLIGI VA ÖRGANILGANLIK DARAJASI

Çorvaçilik tarmoğida uçraydigan yuqumli kasalliklar hayvonlar salomatligiga zarar yetkazibgina qolmay, iqtisodiy yöqotişlarga ham sabab böladi. Ayrim kasallik qözğatuvçilari hayvonlardan insonlarga yuqişi mumkin. Şu bois kasalliklarni erta aniqlaş, ularning

tarqalişini çeklaş va mahsulotlar xavfsizligini ta'minlaş zamonaviy veterinariyaning ustuvor yönalişlaridan biridir.

Jahon soğliqni saqlaş taşkiloti, Jahon hayvonlar salomatligi taşkiloti hamda xalqaro oziq-ovqat standartlari doirasida hayvonlar, insonlar va atrof-muhit salomatligini özaro boğliq holda körib çiqiş tamoyili ilgari suriladi. Uşbu yondaşuv "Yagona salomatlik" (*One Health*) konsepsiyasi bilan ifodalanadi. Ilmiy manbalarda molekulyar diagnostika, probiotiklar, biologik xavfsizlik va antimikrob preparatlarga çidamlilik masalalari keng örganilgan. Biroq bu yondaşuvlarni mahalliy çorvaçilik şaroitlariga moslaştiriş, amaliyotga joriy etiş va natijadorligini baholaş böyiça işlarni davom ettiriş zarur.

TADQIQOTNING MAQSADI VA USULLARI

Tezisning maqsadi veterinariya va çorvaçilikda biotexnologiyaning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlaşdagi örnini tahlil qiliş va amaliy ahamiyatini yoritişdan iborat. Işda ilmiy adabiyotlarni tahlil qiliş, xalqaro taşkilotlarning tavsiyalarini umumlaştiriş va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanilgan bölib, u ilmiy-nazoriy xarakterga ega.

ASOSIY QISM

1.Veterinariya diagnostikasida biotexnologiyaning örni. Kasalliklarni erta aniqlaş epidemiologik nazorat va davolaş samaradorligini oşiradi. An'anaviy usullar bilan birga, bugungi kunda polimeraza zanjir reaksiyasi (PZR/PCR) kabi molekulyar-biologik usullar qözğatuvçilarning genetik materialini aniqlaş imkonini bermoqda. Şuningdek, zamonaviy vaksinalar va biologik preparatlarni veterinariya talablari asosida qöllaş yuqumli kasalliklar tarqalişini sezilarli darajada kamaytiradi.

2.Probiotiklar va biologik faol qöşimçalardan foydalaniş. Muvozanatli oziqlantiriş va sanitariya qoidalariga rioya qiliş çorvaçilik samaradorligining asosidir. Tarkibida tirik mikroorganizmlar bölgan probiotiklar içak mikrobiotasini qöllab-quvvatlaydi va hazm jarayonini yaxşilaydi. Biroq probiotiklar antibiotiklarni özboşimçalik bilan qöllaş örnini bosa olmaydi, ular mutaxassis tavsiyasi hamda ozuqaning mikrobiologik sifati (toksinlar va moğor zamburuğlaridan xoliligi) nazorati ostida işlatilişi şart.

3. OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLAŞ VA ANTIMIKROB ÇIDAMLILIK

Göşt, sut va tuxum mahsulotlari xavfsizligi hayvonlarni boqiş bosqiçidan boşlanadi. Işlab çiqarişda xavfsizlikni ta'minlaş uçun hayvonlarni muntazam körikdan ötkaziş, fermalarda biosecurity qoidalariga amal qiliş, mahsulotlarni sanitariya talablari asosida qayta işlaş va laboratoriya tekşiruvlarini öz vaqtida ötkaziş zarur.

Antibiotiklardan nazoratsiz foydalaniş mikroorganizmlarda dorilarga çidamlilik (antimikrob rezistentlik) muammosini keltirib çiqaradi. Buning oldini oliş uçun preparatlar faqat laboratoriya tahlillari va veterinar körsatmasi böyiça qöllanilişi, fermalarda dezinfeksiya va karantin çoralari qat'iy yölga qöyilişi lozim.

MUHOKAMA

Tahlillar şuni körsatadiki, biotexnologik usullar veterinariya amaliyotini takomillaştirişda keng imkoniyatlar oçadi. Mahalliy şaroitda uşbu usullardan samarali foydalaniş uçun laboratoriyalar infratuzilmasini rivojlantiriş, mutaxassislar malakasini oşiriş

https://doi.org/10.66073/ReFocus-Conf/1311133

va ilmiy tadqiqot natijalarini işlab çiqarişga tatbiq etiş zarur. Zamonaviy molekulyar diagnostika, probiotiklar va biologik xavfsizlik çoralarini kompleks ravişda amaliyotga joriy etiş sohaga sezilarli iqtisodiy va ijtimoiy hissa qöşadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. World Health Organization (WHO). One Health. WHO Fact şeets.
2. World Organisation for Animal Health (WOAH). Antimicrobial resistance.
3. Codex Alimentarius Commission. General Principles of Food Hygiene. CXC 1-1969.
4. Hill C., et al. The ISAPP consensus statement on the scope and appropriate use of the term probiotic. Nature Reviews Gastroenterology & Hepatology. 2014; 11: 506–514.